

Filosofická antropologie [FF UK]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[Filosofická antropologie \[FF UK\]](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[Filosofická antropologie \[FF UK\]](#)

◆ přednáška, česky, vznik: 12. 12. 1990

◆ lecture, Czech, origin: 12. 12. 1990

Filosofická antropologie [FF UK] [1990]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (s1_cleaned.flac) ---

Hejdánek: [nesrozumitelné] k tomu, jak to funguje. Prostě ono to funguje v dějinách. To se musí vysvětlit, jak by to šlo. Dneska o tom chci malinko promluvit.

V takové absurdní podobě, ještě než dojdeme k dějinám.

Jakožto nějakou základní, nejdůležitější věc v celém tom pojetí *filosofie dějin*. Tedy my jsme tady dříve mluvili o tom sjednocování do těch dějin, jak se to děje v různých těch mýtech, jak jsme tam viděli v té národní tradici německé. Ale ten *logos* bude takové děje se to stíní.

Nějaká nejdůležitější věc v celém tom pojetí, které se pak nějakým způsobem odráží v celém pojetí světa, v celém náhledu na svět. Tedy ten smysl toho, co nám vykládá, je vlastně rozhodující pro to, jak vidíme, jak chápeme to, co se děje ve světě.

Pojetí *logos* není [nesrozumitelné] pojato tak, že tedy všechno ve světě dějin tohleto je. Mýtus prostě nějakým způsobem [nesrozumitelné].

Aniž bychom chtěli k tomu něco vyčítat, distancovat se od té části výroku, která označuje ten *logos* jako povinnost té filosofické práce.

Ten pohled na svět, to je matematické nebo jiné pojetí. *Logos* v té tradici, že toto je nějaký základní, nejdůležitější pohled. My bychom mohli [nesrozumitelné] by se dalo dělat mnoho jiných věcí, ale tak hluboce vtisknuté to je, že přece jenom bychom nechtěli přijít o toto.

Tedy *logos* a svět. Na tomto světě všechno se děje. Všechno jsoucí je dějící se. Čili kdykoli řekne, že něco jest, znamená to, že se to děje, že se to stává. A to znějšňování vnitřního, to je takový dodatek, který bychom k tomu mohli říct.

Můžeme se třeba podívat u Hegela na to, že je to nějaké *Erinnerung*, vzpomínka, zvnitřnění a znějšnění. Ten vztah mezi vnitřním a vnějším je elementárně důležitá věc. To je existence a podstata jsoucího.

To není věc nějaké laskavosti, to je prostě proto, že by takový filosof tak si tam vymyslel nějakou šikovnou věc, která to spojí. Žádný filosof by to takto nikdy neuznal, to prostě je těžký zápas o to to nějak vyhnout.

Koneckonců Descartes udělal ty atributy a Leibniz svým způsobem v té vnitřnosti nebo povaze monádické udělal víceméně totéž. Udělal *extensio* a pak *non-extensio* té *monas*, té monády. Tedy to vnitřní pojmání u monád. A skrze *cogitatio* udělal výlučnost vnitřního světa těch monád. Takže to udělal zvnitřně, vnějšek, to je objekt. U Leibnize, pro Descarta samozřejmě skrze *cogitatio* nevyloučil nic, ale tam je problém u Leibnize, tam vzniká problém mezi tím vnitřkem monád a vnějším světem. Leibniz dokonce mluví o tom vnitřním přechodu, že monády nemají oken. To je všechno stejné, stále stejné téma filosofie.

Na tohleto žádný filosof nemohl přijít jen tak. Hume mluví o té anglo-americké tradici ještě dál o určitých možnostech zkušenosti. Čili pro obojí pojetí to je základní věc, ta syntéza objektivního světa. Není úplně jasné, jestli mu rozumíme špatně, protože vy sám o sobě byste se divil, protože věc o sobě byla by nedostupná. Proti té nedostupnosti věci o sobě Hegel bojoval tím, že říkal, že to je nesmyslná představa, že ideální poznání by bylo poznat věc tak, jak je objektivně, čili něco, kdyby bylo nějaké oko, které by mělo tu schopnost nějakým způsobem odstranit všechny ty subjektivní [nesrozumitelné] a vidět tu věc přímo. Takže by nám to nebylo k ničemu.

Proti tomuto dal hlavní důraz na dění, na světové dění, světový duch. A to je velice důležité, protože v rámci tohoto dění on mluví o znějšňování ducha, o znějšňování se ducha do podoby věcí, o tom, jak tento svět je vlastně ztuhlý duch, svět je duch vnějšku. A o tom, jak duch v tomto odloučení, v tomto znějšňování se do světa, v podstatě se ztrácí.

Tedy je to jednoduché, protože pro Hegela veškeré dění, v tom nejvzdálenějším a v tom nejvlastnějším smyslu slova, jsou dějiny. To, co se odehrává v dějinách, je v podstatě ono znějšňování a zvnitřnění.

Všechno to je v podstatě široce chápaný dějinný proces, v němž dochází k onomu vnějšmu a vnitřnímu. Musí v tom být dán ten proces historie, v níž dochází k znějšňování. To je ten Hegelův geniální prvek, jako

je Hegelova geniální politika, nakonec ta souvislost mezi Hegelovou a Kantovou kritikou je v tom, že Hegel vnáší do pohybu to, co bylo v Kantově filosofii statické.

Hegel obrací to zaměření a vidí ducha jako něco, co je v pohybu, co se vyvíjí, co prochází stádií od nejjednodušších ke složitějším. Ten Hegelův etymologický kořen *vnějšování* a *vnitřnění*, v němž dochází k onomu návratu k sobě, k onomu být u sebe. I když v té předběžné už Hegel mluvil spíše o vnějšování, tady je vidět ten hlavní důraz, který se týká toho vnitřního a vnějšího.

Tedy se vraťme k té fenomenologii, o které jsme se už zmínili. Všechno to je dějinné, to znamená zejména to vnějšování vnitřního a vnitřnění vnějšího. Všechno se to děje v jakémś řízení absolutního ducha.

Tedy u Hegela všechno to, co se děje, se děje v onom pohybu, v němž se ten duch vnějšuje a vnitřňuje.

Jestliže sice o těch jednotlivostech o singulární skutečnosti se mluví sice jako o tom, co je k mání, tak konkrétní svět je výsledkem tohoto vnějšího pohybu. Tato konkrétní totalita světa je v tomto ohledu pro Hegela něčím podstatně dějinným. Protože například, co dělá člověk v tom historickém procesu, on mluví o onom geniálním prvku, o Hegelově absolutním duchu, který je podstatou světa.

Máme tedy v Hegelovi ten hlavní komponent, když mluví o světě, že on mluví o absolutním duchu, o něčem, co je v pohybu, v procesu. Původně Hegel nemluvil o ničem jiném. Všechno se to odehrává ve světoduchu. Tou přírodou se obstarává světoduch, tu přírodu obstarává i ten duch, který z té přírody vychází. Opět v onom geniálním pojetí politiky, to vše se obstarává v tomto pohybu, v němž ten absolutní duch v onom řízení se vlastně vrací sám k sobě a tvoří dějiny. Což dělá Hegel na rozdíl od Kanta, u kterého je to statické. Ten Hegel do toho dává ten pohyb, který je dějinný. Že v tom absolutním duchu, který je v historii, v onom světovém duchu, který je absolutní.

Máme tedy v Hegelovi ten hlavní komponent, když mluví o světě, že on mluví o absolutním duchu, o něčem, co je v pohybu, v procesu. Často je v tom to, co dělá člověka, v čem se ten duch vlastně vrací.

Tedy podle Hegela všechno to, co se děje, se děje v onom pohybu vnějšování vnitřního a vnitřnění vnějšího. Všechno to je jakoby řízeno absolutním duchem, a to znamená v onom vnějšování vnitřního a vnitřnění vnějšího, všechno to je jakoby řízeno, ovlivňováno onou absolutní ideou, která se jakoby ve světě vnějšuje a ve vědomí lidí potom zase vnitřňuje, až dojde k onomu sebeuvědomění, k sebepoznání v onom světovém duchu, který je absolutní.

Tedy se podívejte na tu věc samotnou, na tu imaginaci nebo k té imaginativnosti této věci, k té imaginativnosti té nejmenší bytosti, té nejmenší bytosti. Ne, nebudeme o tom teď mluvit jen takto.

Podívejme se na to, co to znamená, že u té nejmenší bytosti mluvíme o něčem vnitřním, o něčem, co je uvnitř. Tedy už u Anaxagory, v jeho pojetí *logu*, je to něco, co je vnějškové. Ten *logos*, ten rozum, ten *nús*, ten je vně. Je to ta nejmenší bytost, ale ten rozum je tam vnějšně. Kdežto u Aristotela už je to ta vnitřní duše, *psýché*.

Říct, že *logos* znamená duši... To tady není *logos*, u Anaxagory je to ten *nús*, který je rozprostřen všude, ale ten rozum je jakoby vně toho těla. Zatímco u Aristotela se ten *logos* už vnitřňuje do té *psýché*. To je ohromný rozdíl. Mluvit o duši u Anaxagory, to by v onom řeckém myšlení v té době v podstatě znamenalo takový vnější význam.

Tady na jedné straně tedy máme Anaxagoru a u něj ten *nús*, ten se vskutku v těch jednotlivých věcech vnějšuje. Je tam zase pozadí, pozadí toho bytí, toho jsoucna jako celku. Potom u Platóna je to sjednocení všeho v té ideji, která ovšem u Aristotela teprve nabývá tohoto vnitřního významu. Je to v jistém smyslu, nemůžu říct mechanické, je to prostě takové vnějškové vymezení. Jako u té duše, ten *nús* u Anaxagory, to je vnější impuls, bude-li to myšlenka, která to všechno zformovala, to, co se stalo. Budeme-li mluvit o tom *logu*, tak ten *logos* u Platóna je to sjednocení, potom u Aristotela ve filosofii, ale také v tom i v té přírodovědě, je to to, že tedy ten *logos* proniká do těch věcí zvnějšku. Jako třeba to slunce nebo ten hlas, ten vnější hlas, který dýchá do těch věcí. I když zase jsou tam momenty, kde se ukazuje, že vnějšek a vnitřek je do jisté míry propojen. Nicméně pro ty dřívější filosofy jsou ty elementy součástí toho celku, té jednoty. Ten impuls, ten impuls z vnějšku.

A v tom je ta kritika *fysis* v tomto smyslu, jako to, co se jenom vnějšuje. Vždyť už u těch atomistů, u

Epikura nebo u Démokrita, ten pohyb je dán jenom těmi srážkami. Tam není žádná vnitřní bytost. A v tom je ten velký rozdíl ve filosofické interpretaci té antické filosofie. A tam potom máme ty jednotlivé podoby, ty jednotlivé sféry, ten element musíme vidět jako odkaz k tomu celku, k té jednotě.

A naproti tomu u Hegela, jak jsme o tom mluvili, je to ten čistý element té ideje, která se vnějšuje v přírodě a vnitřňuje se v duchu. Ta idea, která ty jednotlivé elementy vrací k tomu celku, k té podstatě, k sobě samé. Ona ty elementy v sobě sjednocuje. To rozdělování těch jednotlivých elementů se vrací k té jednotě. A v tom je u Hegela ten pokrok, že u něj je ta jednota vnitřní, není to už jenom ten vnější impuls jako u Anaxagory. Že tedy ten *nús* proniká do těch věcí zvnějšku. Ale není to úplně symetrické. Totiž ten duch je rozprostřený v tom vnějšku, kdežto ten subjektivní přístup se rodí právě v tom vnitřku. A to je to, co už u Aristotela vidíme, ať už je to jednota té duše a těla, čili tam už je ten krok k té niternosti toho principu, ale u Aristotela je to omezeno jenom na ty jednotlivé duše, kdežto u Hegela je to celosvětový proces, v němž se vrací ten duch ze svého vnějšku do svého vnitřku. To je právě to, co se u Hegela stává onou sjednocující silou. Tady vidíme, jak minulé a současné bytosti přecházejí v filosofii do té filosofické disciplíny, to jest v ontologii. Jak se to tam rozpadá a zase spojuje skrze tu filosofii. Už u Hegela to není jen nějaká věda, nýbrž filosofie je jako ta, která má v sobě schopnost toho *logu*.

Na Hegelovi je zajímavé toto: on se snaží o ontologii, kde by to *logos* mělo být vědou, protože *logos* není soucno. Čili nemůžeme se k němu chovat jako k předmětu, k něčemu, co je jenom před námi. Ontologie má být formulována jako věda, která zkoumá soucno jako soucno, což je aristotelský motiv, ale on ho prohlubuje.

My nemůžeme o *logu* mluvit jako o soucnu, nýbrž my bychom měli zachytit tu vnitřní symetrii toho *logu*. Protože ontologie má v sobě vnitřní rozpor, a proto musíme v té ontologii postupovat tak, aby se to soucno samo vyjevilo. To je základní problém metafyziky, jak se to podává v dějinách. Metafyzika se ustavovala jako ta nauka, která zkoumá to, co je za věcmi.

Tady vidíme definiční rozdíl mezi *nús* a *logos*. Ten *logos* je sice ten princip, ale v sobě má onen rozpor, a my se musíme pokusit o nové uchopení *logu*. Musíme o něm uvažovat v jeho vnitřní dynamice. Věda, která zkoumá soucno jako soucno, je u Hegela vědou o duchu, který se vrací k sobě.

A tady je právě to sbírání a vybírání. To *legein* znamená sbírat, shromažďovat to, co k sobě patří. A jakým způsobem to vládne v tom celku? To je to shromažďování v nitru, o němž jsme mluvili, mimo tu rovinu jen těch jednotlivých věcí. První věc je si ujasnit ten vztah mezi sbíráním a vybíráním, o němž jsme mluvili, jestli jsme schopni si představit tu symetrii.

Ta námitka vůči Anaxagorovi je právě v tom, že u Anaxagory je to jen vnější impuls. My musíme vidět to sjednocování jako vnitřní proces, který se děje skrze ten *logos*. To je to podstatné, co se od toho sebraného soucna odlišuje. To sbírání v jedno je vnější činnost, kdežto to vybírání je ten vnitřní proces. Což je právě to, co u Hegela vystupuje jako ten duch.

Tady je základ naší další argumentace proti formální logice a k tomu odkazu na ontologii. My musíme vymyslet systém, který by toto respektoval. Hegel to taky nevymyslel jen tak, nýbrž on musel uvažovat o tom dialektickém pohybu. Takže to sbírání a vybírání, to je to, co charakterizuje ontologii v tom hlubším smyslu. A druhá věc je otázka, jak to *logos* může být vědou my jsme si to tady už několikrát vybírali nebo užili k tomuhle *logos*, že vlastně to má smysl jenom v té vědě, když to bude metodické, nebo v té filosofii. Někteří z vás si ještě pamatují na několik těch výpadů proti kosmologii, kde říkali, že ten primordiální mrak a tak dál byl v pohybu. My jsme si vyjasňovali v dopisování s kosmology v takové debatě, že fyzika a astrofyzika, kosmologie se snaží postihnout věci fyzikálními prostředky a zároveň si ukazují, že přírodověda se nemá zabývat otázkou, co je to filosofický mrak a od čeho [nesrozumitelné]. Říkali jsme si, že ty primordiální nebo elementární a jiné další vyšší události mohou fungovat jako vnitřní podnět. Takže kde vznikne podnět atomů ve světě, který tady je, který je mimo tento podnět, nebo za nepřítomnosti takovýchto podnětů vyšších událostí [nesrozumitelné]. A že ovšem věda, fyzikální věda ani teorie, nemá prostředky k tomuhle, aspoň zatím a pravděpodobně nebude mít. Oproti tomu filosofie se pokouší o toto tady, o něco, co by bylo platné v tom smyslu, že může považovat za platné nějaké vnitřní pozorování

lidského já, že to lidské vědomí může pozorovat reflexi vědy, ale nemůže vycházet z vědeckých předpokladů. Filosofie si to musí vymyslet sama.

Věda ji může inspirovat, ale filosofie si to musí všechno vymyslet, to je svůj vlastní vklad. Může být inspirována, to jest na něco ta věda může upozornit, ale filosofie si to nemůže vypůjčit od vědy, nýbrž to musí jít dál než jen ty vědecké výsledky. To je vklad, jímž se měří hodnota té vědy, a není to naopak. To je vklad filosofie, i když je vedena nějakým náhodným vědeckým faktem, tak si to musí postavit čistě do toho, nikoli jen v té formě, kterou si to koupí od té vědy.

Tady bychom se měli vrátit k tomu východisku, co jsme si předeslali, a to k události primordiální. K události primordiální nebo elementární a té samozřejmě, to si pamatujete z té minulé hodiny, takže jenom připomínám. Připomeňme tedy filosoficky, že taková událost je sice soustředěná, ale soustředěná uprostřed nezávislosti na všech ostatních vztazích se světem, čili svět se s ní setkává skrze události elementární nebo primordiální, a to v podstatě na každém dalším vyšším stupni vznikají ty události. V jakém smyslu je sice tohle soustředěné a já jsem to udělal bez vnitřního vhledu [nesrozumitelné]. V jakém vztahu je tato primordiální událost a v určitém smyslu izolovanost primordiální události k tomuto světu, který je pořád mimo svět a za světem. Tady jsme vlastně na půdě, která je ještě relativně vcelku nezávislá a nejenom k jednomu [nesrozumitelné]. Nepovažovat za událost jenom události elementární. A událost nemůže existovat bez události primordiální, fyzikální události, a to je ta ústřední událost, s těmi se setkáváme a odtamtud se z něčeho, co doprovází i tu naši vlastní existenci.

Jenom v jedné linii vznikne tato elementární vazba mezi touto událostí a tímto světem. To je to hlavní. To se ostatně netýká jenom událostí. Protože z definice primordiální událost není žádným způsobem závislá na žádné další menší události. Její integrita a celistvost je vlastně zaručena sama o sobě. Nemusí být dána. Takže v podstatě to, co to drží pohromadě, tady je to tak malé, že už to nemusí být ničím dalším drženo pohromadě, aby to nespadlo. Tak to aspoň vypadá na první pohled. Naproti tomu ty další věci jsou složitější, protože tam ta integrita je už záležitostí strukturní. To znamená, že tam ty jednotlivé – buďto můžeme říct zase části, ale to je pro ty události méně vhodné slovo – ty jednotlivé dílčí složky nebo dílčí události jsou uspořádány tak, aby dohromady vytvářely určitý celek. Tento celek je v jistém smyslu výslednicí toho, jak do sebe zapadají ty jednotlivé složky. V tomto smyslu můžeme mluvit o struktuře.

--- (s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Tak to chápeme. A konečně, čím se uvádí do pohybu to *vylučování*? To je zase on, ten *logos* čili *vylučování*. Jestliže je *logos* odpovědný za to, že vznikají věci, je otázka v té myšlenkové tradici, jak to, že to tak je? Jestliže je *logos* odpovědný za to, že vznikají věci, to jest na... [nesrozumitelné] u Anaximandra se budeme učit později, jak věci vznikají. Jak věci vznikají z toho *apeironu* v důsledku toho, že jsou tady ty síly, které... my se teď dostáváme k tomu, že to chceme chápat, chceme mít před sebou jako nějaký model. A v tom modelu jde o to, že z toho *apeironu* se najednou něco vyčlení a chceme za to mít někoho odpovědného. U toho pozorujeme nějaký kontakt s těmi věcmi.

Jestliže tedy *logos* je odpovědný za to, že vznikají věci, a to tak, že se vylučují věčným pohybem z toho *apeironu*, tak nemůže sám o sobě být o něčem vzniklém a pomíjivém jako věc. Jestliže chceme *logos* chápat jako to, co činí ten kontakt, který je odpovědný za to, že se z toho *apeironu* vyčleňují ty věci, tak ten *logos* nemůže sám o sobě být něco vzniklého a pomíjivého, protože bychom se museli ptát po nějakém dalším *logu*, který by byl odpovědný za to, že vzniká on. To by nešlo.

To by pak ten *logos* potřeboval zase něco dalšího, jednak k tomu protipohybu, k nějakému *proti-logu*, a jednak k tomu, čím ten protipohyb, ten *logos* nebo ten *anti-logos* nebo ten *anti-svět*, jak ho nazvali, je vyvolán. Protože ještě dříve než máme tenhle svět, *kosmos*, *univerzum*, musíme i *logos* pojímat jako *extramundánní*. Kvůli tomuhle. Aby bylo možno uznat, že když ten Anaximandrův hluk se poněkud uklidní, je to ten *logos*, není v tom a s tím světem.

Ovšem i když ten *logos* takto musíme chápat jako *extramundánní*, není sice nejsoucí. *Extramundánní* jsoucí jedině je v tom *apeironu*. A pak tu potřebujeme ten *logos*, v němž se vyčleňují věci. Tedy není to

jsoucí, nýbrž spíše nejsoucí. Ovšem nejsouco skutečné. Ne nejsouco ve smyslu nesmyslného nic. Tady jsme si zároveň udělali kus cesty k tomu, abychom pochopili, že je nezbytné něco chápat jako to, co je v oblasti nejsoucí. A protože to nejsouco tady nikdy nebylo pojmáno v té metafyzice jako čisté nic, nýbrž je to takové nic, které je schopno odchylek, z nichž vyskakují ty jednotlivé *primordiální částice*, ty *virtuální primordiální události*. Aby ty *primordiální částice* mohly vyskakovat, tak se pro to v té metafyzice muselo učinit nějaké místo, čímž je odpovědný *logos*.

Čili *logos* v tomto smyslu musí být skutečný, poněvadž na něj musíme naložit nějaký úkol, a zároveň nemůže být jsoucí, protože všechno jsoucí je v téhle tradici to, co je založeno na těch *primordiálních částicích*. Ostatně tedy zdá se mi, že když Anaximandros mluvil o tom *apeironu* a o tom, co z něj vzniklo, měl na mysli cosi blízkého, neboť každé soucno má své hranice, meze, to platí i pro ty *primordiální částice*, které za soucna musíme považovat, i když nejsou hmatatelné.

Na první pohled ontologicky nebo meontologicky to vyčleňování a vznikání jednotlivých *primordiálních částic* nemůžeme poskytnout odpověď, která by mohla být považována za dostatečnou. Teprve tady si uvědomujeme problém, který vyžadoval od té metafyziky vykopání zákopů, a to zákonu pro kontakt s tím *apeironem*. Ten kontakt, to jsou ty síly, ty události, ty procesy, jinak řečeno *pohyb*. Nicméně činíme za vznik těchto událostí, těchto jenom sil, událostí, pohybů odpovědný *logos*. Nikoli za jejich vznik, nýbrž za to, že k němu dojde, k čemuž dojde sice v rámci nějakého obecného běhu, nikoli v rámci nějaké jiné síly. Zejména pak když jde o ty *inter-mundánní* události. To znamená v pojetí světa, kde ty události jsou protaženy do univerza. V průběhu každé události s tou událostí *primordiálně* zacházíme, s určitou vahou ji pojmáme tak, abychom měli ten kontakt, s nímž v rámci té události komunikujeme. Tímto se otevírá prostor pro svět, který má být kosmem, kde ta realita je na té nejnižší, ne-materiální, velmi nízké úrovni, že je založena na silových polích. To, že energeticky se ty vlny, soustavy těch vln, v určité oblasti koncentrují, mají ty své hranice, mají pochopitelně čas.

To je něco, co musíme také tomu *logu* připsat jako odpovědnost. To je určité pro všechno to další. Nebylo by té ontologie, nebylo by tedy vývoje života, kdyby tady nebyly tyhle základy. To jest nejen ontofyzikální, nýbrž ontologické v tom smyslu, na té úrovni, to znamená ty *subatomární částice*, ty *elementární částice*. Kdyby tady nebyly ty *elementární částice*, které mají k sobě vztah, ačkoliv jsou v tom ději uvolněny jako částice relativně svobodné, relativně volné. Čili kdyby nebyl tenhle kontakt, ta hierarchie té nízké a té vyšší struktury, tak by ten svět vůbec neexistoval, zejména by tu nebyl život jako takový. Všechno to má hluboce ontologický význam, že se s tím vyčleňováním v rámci toho celého děje musíme srovnat. Hejdánek: Význam, že se lidé domnívají, že svět je postaven na nich, ale to není pravda, svět je postaven na nás, nicméně ten svět nechápeme víceméně jako svět speciální úrovně, nýbrž jako jakési shluky událostí, které do určité míry jsou integrovány do jakýchsi částí, jak se to říká.

Proto se musíme v evoluci, v evoluci se vždycky uvažuje o tom, o tom přetrvávání a o tom, co je skutečné novotvoření. Tady uvažujeme o jedné věci, o tom, že musíme uvažovat i o tom evolučním novotvoření. No a připomněl bych v souvislosti s tímto novotvořením, že to je věc odvislá od dnešní genetické, dnešní genetické teorie, o té teorii genetické informace, [nesrozumitelné] těmi fakty evoluce.

Problém v *primordiální* události ještě víceméně nevíme, zda můžeme stavět *primordiální* události do jedné řady s událostmi vyššího řádu, anebo zda jsou něčím podstatně jiným. To je tedy problém, který bych chtěl podtrhnout. K *primordiální* události se dostanou, ale bohužel na to je upozornění, tento problém máme v genetice. Že *primordiální* události teď nelze vnímat pouze jako ty nejmenší kusy událostí, na nichž stojí ten děj celého světa. A u těchto událostí jde o to, kdyby tu bylo před nimi ještě něco jako *primordiální* události, které nejsou počátkem té řady, nýbrž které předcházejí, tak by to byl jakýsi podklad, který tu byl vždycky. To je možné, ale s těmi událostmi, tyto *primordiální* události jsou počátkem toho děje, ne řady druhého řádu, třetího řádu. Pokud by to byla pravda, tak by nemohly potom se díť ty věci jako třeba evoluce.

Zásadně musíme počítat s tím, že tato je událost, kterou i fyzici v rámci *kvantové teorie* takto vymyslí, když bude třeba, že není potřeba tohoto stavět, ale hovoříme o *primordiální* události jako o události, jejíž

funkce by spočívala v něčem podobném, jako je v radiové technice nosná vlna, která sama není součástí té emise, ale bez níž by svět byl něčím extrémně na nějakém nesmírně, na některé z malých úrovní. To je jako podstata... že tedy ten svět by stál na nějakých událostech, které nejsou a nemohou se stát součástí tohoto světa. Tady nejsou tyto věci a tyto události, které by se v tomto měřítku nějak projevovaly, nýbrž jsou to tyto, které podmiňují události vyššího řádu.

Čili jen připomenu to, že existují nějaké souvislosti zakládající nikoliv na kvalitě, nýbrž na realitě. To jest, je to vždycky, to je jenom problém, to je tak, to zase poznamenává tu realitu jiné úrovně, na jiné úrovni má význam u toho nového, u té novosti. Novost u toho, co je skutečné novosti, že tam ještě ty věci jsou v tomto vztahu jako událost.

Čili mluvím o tom, že je tu pojetí jako pokus o to pojetí. Čili to znamená, že ty události, které vznikají, i když to je vnější, než to je vnější vnitřní, čili v tomto jeho pojetí o *kontingentnosti*, něčem na úrovni události, něčem, co je tedy v tom novotvoření.

Tedy že vznikne událost, to je *kontingentní* záležitost. Zdá se mu, že vzniká událost z ničeho. Z ničeho v uvozovkách, nikde se nic nevyvíjelo a najednou tu je. Tu myšlenku, že tady vždycky před tou událostí je ještě něco jiného, z čeho vzniká, tu *Whitehead* odmítá a vynucuje si extra *kreativitu* na každém kroku. Čili to je ta *kontingence* u *Whiteheada*.

Čili jen připomenu to, že existují nějaké souvislosti zakládající nikoliv na kvalitě, nýbrž na realitě. To jest, je to vždycky, to je jenom problém, to je tak, to zase poznamenává tu *kreativitu* na jiné úrovni, na jiné úrovni má význam u toho nového, u té novosti. Novost u toho, co je skutečné novosti, že tam ještě lidičky jsou, v tom je ten smysl toho nového.

Čili mluvím o tom, že je tu pojetí jako pokus o to pojetí. Čili to znamená, že ty události, které vznikají, i když to je vnější, než to je vnější vnitřní, čili v tomto jeho pojetí o *kontingentnosti*, něčem na úrovni události, něčem, co je tedy v tom novotvoření.

Jiný hlas: A teď v blízkosti téže jedné události, která ovšem ve vši té možnosti té jedné události, té události, v níž budeme mluvit o vnitřní logice té události, kterou budeme popisovat jako *inter-událostní* komunikaci. Dispozice té jedné události, tyto vymezené události jsou nicméně kontingentní, nicméně jsou již vyvázány z té vnitřní události. Není zaručeno, že tam není jiná událost, protože není zaručena. Je zapotřebí té události, je zapotřebí té *kontingence*. Čili v tomto smyslu je to to, co dojdeme k vymezení mezi těmito dvěma kontingenty, tedy v pokusu o tu vnitřní *kontingenci* události, která se může stát vnitřní událostí stejně tak, jako z vnější události se může stát vnější událost.

Teď uvažujme o tom, jak tyto události, obě události vznikají, přitom existují kontingentně. A v té *kontingenci* je to to, kdy Hejdánek chce přesně stanovit jejich vztah té hierarchie podřízenosti, než je reaktivita. Pokud Hejdánek o tom mluví jako o tom, co vyvstává z jedné události, nejen jako samostatná událost, událost ve vztahu k něčemu jinému, jako k něčemu, co je v té míře autonomní jako *logos* v tom vymezení některými zásadami. To je moment, kdy se v události vnitřní aktivita proměňuje. Tady je onen výklad o aktivitě a najednou vyvstává to, že pokud Hejdánek mluví o *logu* nejen jako o *logu* z té které události, která tu existuje, nýbrž jako o *logu* v té funkci konektivity té *inter-událostní* komunikace. No tak potom tedy samozřejmě ten *logos* si nemůže dělat, co chce, nýbrž musí respektovat některé skutečnosti, které vyplývají z toho, že ty události vznikly nebo nevznikly, že vznikly tam, že jsou si blízko, daleko časově i prostorově a že jsou propojeny skrze tuhle vnitřní aktivitu. A ten *logos* to nemůže organizovat bez ohledu na tyto okolnosti, které na to mají vliv.

Toto téma je podstatné pro Hejdánkův *logos* v tom smyslu, že to takto nenutí mně, nenutí mně přijmout Hejdánkův *logos*. Není to vnější nějaká síla, nýbrž jen tato vnitřní aktivita. Tuto aktivitu musí provázet schopnost některé již existující události kontingentně přijmout. Ta schopnost v Hejdánkově pojetí je něco jiného než aktivita. Aktivita je schopnost tvořit a ta schopnost tvořit je *logos*, neboli *receptivita*, vnímavost vůči *logu*. To je něco jiného než aktivita. To je strašně důležité, protože tady Hejdánek přichází na to, že to vnímání *receptivity* je proto, že to je v té vědomé *receptivitě*. Nicméně i my o tom musíme myslet. My to nemůžeme prostě hodit za hlavu, ale musíme se zaměřit na to, aby ta teoretická

interpretace byla v souladu s tímto pojetím, v souladu s tímto momentem té *receptivity*. Samozřejmě to je určité *mystérium* nebo mystika v tom, že někdo najednou slyší, že mu něco *logos* mluví, že mu něco ukládá. Nemusíme hledat nějaký nárok na to, který to potvrdí, aby se nedělaly ty hrozné věci, k čemu to vede. V žádném případě bych nerad, aby to vypadalo jako u Wittgensteina, že to mluví ticho nebo že to je ticho. Mně se líbil ten postoj, o kterém jsme mluvili s doktorem Hejdánkem, o vnitřním nároku, o vnitřním pojetí události, ale v podstatě v tom, že to nelze, tak jako nemůžeme přebít literu vědy, tak nemůžeme přebít tu literu slova.

Tedy řekl bych, že je třeba rozlišit tu vnitřní aktivitu v té *receptivitě* k události s onou vnitřní, kterou jako k té aktivitě, ne k té druhé, nýbrž k té *receptivitě* slova k vnitřní komunikaci. Tady tato schopnost, dokonce *logos* o tom mluví, že ten nárok na vnitřní je v té hierarchii *receptivity* k *logu* časově i prostorově nikdy nemáme, nýbrž máme k své nepřestávající námaze k té *receptivitě*. Rozumí se tím v té vědomé vnímavosti, že to není taková věda, která by dělala nějaké záhadné mimoracionální schopnosti. Na první pohled to vypadá tak, jako kdyby se v té potenciální skutečnosti ten *logos* překonával na té hierarchické úrovni filosofické, aby vytvořil intelektuální řád, který je komplexnější než *logos* v té vnímavosti *receptivity*. Tím pádem to je ten svět, v němž my žijeme, v němž Hejdánek hledá v tom *logu* schopnost se prosazovat v tomto světě a vytvářet tyto hierarchie. To je hrozně důležité, aby ten řád se neustále proměňoval vnímavostí k jiným událostem než k času a k těm věcem v něm.

Jiný hlas: Která se nestala při těch nejnižších úrovních. V nejnižší úrovni událost jedna po druhé vyvolává druhou, u které je rozhodujícím činitelem ten *logos* s vnímavostí v kontextu, respektive v reakci na svět vnímaný jako souvislosti v událostech. Čili ty jednotlivé události, respektive jejich souvislost jako souvislost událostí, jsou vnímány jako spjaté v tomto celkovém kontextu, spjaté s vznikajícími postupnými událostmi jakožto nezajištěná kontinuita a *logos* je schopen propojit pouze tyto události.

Následně je jedna v této hierarchii podmínek, která je existenciální konfigurací existence a podmiňuje existenci – ano, o komplexnější a propracovanější hierarchii vnímanou v onom *logu*, přičemž se víc a víc dostávají k tomu vnímání hlubšímu v onom *logos*, u toho celku té takzvané hierarchie vnímané v *logu*, a k tomu v *logu* je právě tato *kontingence*. A čím jsou tyto vnímavější, takoví prostředníci, tak tím se v jejich prostřednictví může uplatňovat se ještě hlouběji v něm projektovaný v té dané situaci přes onen *logos* v ní existující, v hloubi v *logu* a v *logu* to vnímání v hloubi v tom *logos*, ve kterém se setkávají obě dvě strany, ten *logos* vnější i *logos* vnitřní.

Naše otázka – vydržte ještě chvíli – naší první otázkou je, jak může *logos* počítat s oněmi nezbytnými momenty *kontingence*. Počítat s ním, to znamená mimo jiné, že ten *logos* je schopen vnímat tyto nějaké ty proměnlivé momenty toho proměnlivého. Je to možné, že ten *logos* vnímal všechny tyto věci a vnímal je na modelu tohoto světa, vnitřního světa, který by mohl existovat?

No, ta otázka, když se člověk podívá na ten svět, který vybírá a sbírá – teď může tam strčit ty uši a nahodile vybírá, nahodile sbírá a z toho pak něco dává – a přece ta otázka, myšlenka Hejdánkova o tomto nepřemýšlí, myšlenka Hejdánkova neřeší, všechno se jenom děje. Ty věci se v něm nějakým způsobem dějí, i ty děje se v něm kdesi dějí. A když se dějí, podle čeho se dějí? Může tady *logos* počítat s těmi kontingentními momenty v oněch hierarchiích?

Naše odpověď je vcelku jasná, protože tradiční pojetí kauzality je chybné. A protože tradiční kauzální vztahy jsou založeny na reaktivitě, tedy na akci založené vždy vně té přirozenosti, a tedy ovlivnitelné vnějšně. Vnější v nejnižší úrovni v onom akceptování, tak neuvěřitelně vnímavý, a to jednak prostřednictvím událostí jako subjektů, jednak prostřednictvím událostí jako akcí, tedy to, jak Hejdánek se o nich zmiňoval, jak propojoval všechny ty věci, tyto dílčí události, a najednou se vnímají v tom světě v tom *logu*. Tato dominace těch událostí nad těmi věcmi, tak základ k filosofickému uvažování se dělí na podstatné věci v *logu* a v tomto.

Na druhou otázku, jak může *logos* být schopen té *kontingence* v tom vyšším *logu* u určitých věcí projevujících se v dění v oněch strukturách, v nichž vnímáme ty hierarchie.

Hejdánek: v nějakém procesu vždycky máme ty vícerozměrné hierarchie událostních linií, v nichž se v

těch metodických přístupech k těmto událostem v oněch strukturách nám nedostává od oněch událostních linií té plynulosti oněch *kontingencí*.

V tomto procesu se v těchto věcech v oněch hierarchiích projevuje určitá *kontingence* u určitých událostí, zejména v oblasti fyzické pozorovatelnosti u oněch elementárních částic. V oněch hierarchiích, v oněch prostorech, v oněch elementárních strukturách, v oněch nestabilních částicích, o nichž jsme se tady zmiňovali nejvíc. Právě v té *kontingenci* oněch nestabilních částic v té elementární struktuře oněch elementárních projevů v oněch strukturách. Nejvíc v té *kontingenci* se ty elementární částice v oněch prostorech objevují v oné stabilitě elementárních projevů, v nichž se u určitých částic ty události projevují v onom prodloužení doby života nějaké částice v oné pozitivní formě.

Tato *kontingence* u některých událostí, zejména u elementárních částic v té elementární oblasti, v oněch strukturách, v nichž se ta hustota těch událostí musí překročit určitou mez, aby se u těchto částic projevovala tato určitá životnost. Toto prodloužení doby života nějaké částice má pozitivní vliv. S výjimkou kvantové oblasti je tedy nepravděpodobné, že by se *logos* mohl účinně prosadit, ovládnout *kontingenci* do té míry, že by ji mohl využívat. Nicméně i zde je velmi podstatné myslet na onen vztah mezi spravovanou *kontingencí* a tou kvantovou oblastí, třeba teorií inklinací. Tedy vlastně velmi nepřímý vliv od potenciálního prosazování se *logu* v oné *kontingenci*.

Situace se pak komplikuje u živých bytostí, kde organizace neurofyzilogická, cerebrální, je natolik rozvinutá, že u oněch částic umožňuje onen vliv. S příchodem myšlení, zejména reflexe – myšlení dospěje ke schopnosti reflexe, jejíž je zde zapotřebí – je to teprve myšlení a reflexe, které v té sféře neurofyzilogické v oněch strukturách umožňují tuto plynulost oněch *kontingencí*. Myšlení a reflexe patří k těm činnostem, které jsou v oné sféře dány plynulostí událostí, v nichž se u těchto událostí tato plynulost projevuje.

Fenomenologicky se celá myšlení jeví jako rovina aktivity, jež dává aktivní průběh těm dispozicím orgánovým se všemi souvislostmi v maximálním spektru *kontingence*. Díky tomu se myšlení takřka nemusí jenom patologicky přizpůsobovat podmínkám vnějšího světa, nýbrž u něj dochází ke schopnosti se v oné formě svých intencí [nesrozumitelné] v oné sféře plynulosti oněch *kontingencí*. Tedy v oné sféře neurofyzilogické se u těchto událostí projevuje ono prodloužení doby života v oné pozitivní formě. Tady vidíme, jak *logos* skrze ty hierarchie oné souvislosti zasahuje do situace k té dispozici subjektu, dává tu maximální vůli, to maximum oné kontingentní situace a oněch maximálních možností k onomu prosazení se.

To se u těchto projevuje v oné plynulosti oněch *kontingencí* u těchto částic v té neurofyzilogické oblasti, kde se u těchto událostí projevuje tato plynulost. To není otázka *kontingence* jako svobody v tom smyslu, v němž my o ní uvažujeme v oné reflexi oněch činů. V oné sféře neurofyzilogické se u těchto událostí projevuje tato plynulost oněch *kontingencí* a tady dochází k onomu životu v oněch hierarchiích v oněch elementárních prostorech. Tam se skrze ty události prosazuje ten vliv toho *logu* v oné formě, v nichž se u těchto událostí projevuje tato plynulost oněch *kontingencí*.